

ХИМНЕ БОЖАНСКОГ ЕРОСА
СВЕТОГ И ВЕЛИКОГ ОЦА НАШЕГ СИМЕОНА НОВОГ БОГОСЛОВА,
ИГУМАНА И ПРЕЗВИТЕРА МАНАСТИРА СВЕТОГ МАМАНТА КСИРОКЕРМСКОГ

ХИМНА XXX

ЈЕДНОМ ОД ЊЕГОВИХ УЧЕНИКА. ДА БОЖАНСКИ ОГАЊ ДУХА
ДОДИРУЈЕ ДУШЕ ОЧИШЋЕНЕ СУЗАМА И ПРЕУМЉЕЊЕМ, И ОБУЗИМА
ИХ И ЈОШ ВИШЕ ОЧИШЋУЈЕ, И ЊИХОВЕ УДОВЕ ПОМРАЧЕНЕ ГРЕХОМ
ПРОСВЕТЉУЈЕ, И ЧИСТЕЋИ ЊИХОВЕ РАНЕ, ДО САВРШЕНОГ ИСЦЕЉЕЊА
ДОВОДИ, И БОЖАНСКОМ КРАСОТОМ ИХ САСВИМ ПРОСИЈАВА¹

ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ,
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ
ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ ΤΗΣ ΞΗΡΟΚΕΡΜΟΥ

Λ'

ΠΡΟΣ ἘΝΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ, ὍΤΙ ΤΑΙΣ ΚΑΘΑΡΘΕΙΣΙΑΙΣ ΨΥΧΑΙΣ
ΔΙΑ ΔΑΚΡΥΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΠΡΟΣΨΑΥΣΑΝ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΤΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΠΥΡ ΔΡΑΣΣΕΤΑΙ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝ ΚΑΘΑΙΡΕΙ,
ΦΩΤΙΖΟΝ ΤΑ ὙΠΟ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ἘΣΚΟΤΙΣΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ
ΤΑ ΤΡΑΥΜΑΤΑ ἘΞΙΩΜΕΝΟΝ ΕἰΣ ΤΕΛΕΙΑΝ ΦΕΡΕΙ ΣΥΝΟΥΛΩΣΙΝ, ὩΣ
ΤΩι ΘΕΙΩι ΚΑΛΛΕΙ ὙΠΕΡΑΣΤΡΑΠΤΕΙΝ ΑΥΤΑΣ.

Ἔστι πῦρ τό θεῖον ὄντως,
ὅπερ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὅτι ἤλθεν ἵνα βάλῃ
(ἐπί ποῖαν γῆν, εἰπέ μοι;)
ἐπί τοὺς ἀνθρώπους πάντως,

Доиста постоји божански огањ
за који је Владика рекао
да је бацити га дошао (Лк. 12, 49)
(на коју, кажи ми, земљу?!),
и то уистину на смртнике

¹ Превод дајемо према критичком издању: J. Koder, *Syméon le Nouveau Théologien: Hymnes*, Tome II, Sources Chrétiennes 174, Paris: Éditions du Cerf, 1971, 341–382.

τούς τά γήϊνα φρονοῦντας,
ὅπερ ἤθελε καί θέλει
τοῦ ἀνάπτεσθαι ἐν πάσιν.
Ἄκουσον καί γνῶθι, τέκνον,
θείων μυστηρίων βάθος!
Τό οὖν πῦρ τοῦτο τό θείον
ποταπόν εἶναι λογίζη;
Ἄρα ὁρατόν ἢ κτιστόν
ἢ ληπτόν ὑπολαμβάνεις;
Οὐμενοῦν καί γάρ ὑπάρχεις
ἐν μῆσει τοῦ τοιοῦτου
καί ἐπίστασαι βεβαίως
ἄληπτον αὐτό ὑπάρχειν,
ἄκτιστον, ἀόρατόν γε,
ἄναρχόν τε καί ἄϋλον,
ἀναλλοίωτον εἰς ἅπαν,
ἀπερίγραπτον ὡσαύτως,
ἄσβεστον, ἀθάνατον,
ἀπερίληπτον πάντη,
ἔξω πάντων τῶν κτισμάτων,
τῶν ἐνύλων καί ἀϋλων,
ὁρατῶν καί ἀοράτων,
ἀσωμάτων καί ἐνσάρκων,
ἐπιγείων, οὐρανίων
τούτων πάντων ἔστιν ἔξω
κατά φύσιν, κατ' οὐσίαν,
ναί δή, καί κατ' ἔξουσίαν.
Τοῦτο οὖν ἐν ποίᾳ ὕλῃ
ἐμβληθήσεται, εἰπέ μοι;
Ἐν ψυχαῖς ἐχούσαις ἄρα
ἔλεον δαψιλεστάτως
καί πρό τούτου καί σὺν τούτῳ
πίστιν, ἔργα τε τήν πίστιν
βεβαιοῦντα κεκτημένας
ταύταις, ὡσεὶ λύχνῳ πλήρει
καί ἐλαίου καί στυπείου
πῦρ ἐμβάλλει ὁ Δεσπότης,
ὃ ὁ κόσμος οὐ κατεῖδεν
οὐδέ κατιδεῖν ἰσχύει

што имају мисли приземне,
онај огањ који пожелe
и жели у свакоме распалити.
Послушај и спознај, дете моје,
дубину тајни божанских!
Шта, дакле, мислиш да огањ
овај божански представља?
Дал' помишљаш да видљив,
створен ил' ухватљив јесте?
Заиста није! Јер и ти посвећен
постаде у тајну огња овог,
те доиста препознао си
да он је неухватљив,
нестворен, невидљив,
беспочетан и нетваран,
у свему непроменљив,
те исто тако неописив,
неугасив, бесмртан,
на сваки начин безграничан,
изван свеколиких створења
тварних и нестварних,
видљивих и невидљивих (Кол. 1, 16),
бестелесних и оваплоћених,
земаљских и небеских (Фил. 2, 10).
Он је изван свега реченог
према својој природи и суштини,
те доиста и према сили својој.
Каж ми, онда, у каквој ће твари
овај огањ распаљен бити?
У душама које имају
милосрђе најизобилније,
а пре њега и заједно с њим,
у душама што имају веру и дела
која веру утврђују ову.
У њима, к'о у светиљкама
пуним уља и кудеља,
Владика распаљује огањ (Мт. 25, 1),
који овај свет не види,
нит' иако видети може.

(Κόσμον λέγω τούς ἐν κόσμῳ
καί τά κοσμικά φρονούοντας).
Ὡσπερ ἄπται δέ ὁ λύχνος,
ἐν τοῖς αἰσθητοῖς σοι λέγω,
ὅταν τῷ πυρί προσψαύσῃ,
οὕτω καί πνευματικῶς μοι νόει
λέγειν ταῖς ψυχαῖς προσψαύειν
καί ἀνάπτειν πῦρ τό θεῖον.
Πρίν προσψαύσῃ, πῶς ἀνάψει;
Πρίν βληθῆ δέ, πῶς προσψαύσει;
Ὅντως οὐδαμῶς, οὐδ' ὄλως!
Ὅταν δέ ὁ λύχνος ἄπτη
καί τρανῶς φωτίζη πάντας,
καί τό ἔλαιον ἐκλείψῃ,
οὐ σβεσθήσεται ὁ λύχνος;
Θέα μοι καί ἄλλο μείζον,
ὅ φοβεῖ με πλέον πάντων!
Φαίνοντά μου λύχνον μέγα
ἐν ἐλαίου δαψιλείᾳ,
ἀφθονία τε στυπείου,
μῦς ἐλθῶν ἢ ἕτερόν τι
ἢ κατέστρεψε τόν λύχνον
ἢ κατά μικρόν ἐκλείξαν
ἔπιε τό ἔλαιόν τε
ἔφαγέ τε τό στυπεῖον
καί τήν λαμπάδα ἔσβεσε.
Τό δ' ἔτι θαυμαστότερον,
ὅτι τό στυπεῖον ὄλον,
ὅπερ θρυαλλίς καλεῖται,
ἐμπεσόν ἐν τῷ ἐλαίῳ
σβέννυται τό πῦρ εὐθέως,
καί ὑπάρχει μοι ὁ λύχνος
σκοτεινός, ὄλως μή φαίνων
λύχνον νόει τήν ψυχήν μου,
ἔλαιον τās ἀρετάς δέ,
τόν δέ νοῦν μου θρυαλλίδα,
ἐν αὐτῷ δέ πῦρ τό θεῖον
φαῖνον καί καταφωτίζον
τήν ψυχήν ὁμοῦ καί οἶκον

А светом зовем оне што су у свету
и о стварима светским размишљају (Фил. 3, 19).
К'о што се светиљка распаљује
– у чулним сликама ти говорим –
кад се огњем додирује,
тако и божански огањ
– схвати да духовно ти казујем –
додирује и душу распаљује.
Без додира, како ће је распалити?
Без распаљивања, како ће је додирнути?
То зацело и заиста никако могуће није!
Но, кад се светиљка разгори
и разветно све просветли (Лк. 11, 33),
ако ли уља у њој нема
зар светиљка неће згаснути?
Погледај амо на још једну ствар
што ме већма од речене плаши!
Светиљка моја силно светљаше
у изобиљу свога уља
и са мноштвом кудеља,
но, миш ил' нека живуљка дође,
те преврну светиљку моју,
ил' мало по мало полиза
и испи уље у њој,
и поједе кудељу,
и угаси моју светиљку.
Ипак, најчудније од свега
јесте што кудеља ова,
коју фитиљем називају,
сасвим у уље упаде,
те умах огањ угаси
и светиљка се моја помрачи,
и више уопште не засветли (Лк. 11, 34).
Знај да је светиљка ова душа моја,
а врлине да уље јесу,
док ум мој јесте фитиљ,
којим божански огањ
осветљава и просветљује
душу моју и читав дом

ὅλον ὅλου σώματός μου
 καί τούς ἐν τῷ οἴκῳ πάντας
 λογισμούς καί ἐνθυμήσεις.
 Οὕτω φαίνοντος δέ τούτου
 ἐάν φθόνος παρεμπέση
 ἢ μνησικακίας πάθος
 ἢ φιλοδοξίας ἔρωσ
 ἢ ἄλλη τις ἐπιθυμία
 ἡδονῆς τινος ἢ πάθους
 καί τόν λύχνον καταστρέψει
 ἡγουν πρόθεσιν ψυχῆς μου,
 ἢ τό ἔλαιον ἐκλείξει,
 τό τῶν ἀρετῶν σοι λέγω,
 ἢ ἄλλως θρυαλλίδα
 ὄντα μου τόν νοῦν, ὡς εἶπον,
 καί ἐν ἑαυτῷ τό θεῖον
 ἔχοντα φῶς λάμπον μέγα,
 καταφάγη πονηραῖς ἐννοίαις τοῦτο
 ἢ καί ὅλον ἀπορρίψει
 ἐνδοθεν ἐν τῷ ἐλαίῳ
 ἡγουν ἐν τῷ ἐνθυμῆσθαι
 ἀρετῶν αὐτοῦ τάς πράξεις
 καί εἰς οἴησιν ἐντεῦθεν
 ἐμπεσῶν ἐκτυφλωθεῖη,
 καί τόν λύχνον μου ἐκ τούτων
 ἢ τυχόν τινος ἐξ ἄλλου,
 εἰ συμβῆ ἀποσβεσθῆναι,
 ποῦ τό πῦρ ὑπάρχειν τότε
 ἢ τί γίνεσθαι εἴπησ μοι,
 παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ
 ἢ χωρίζεσθαι τοῦ λύχνου;
 Ὡ ἀγνοίας, ὦ μανίας!
 Πῶς ἐνδέχεται τόν λύχνον
 δίχα τοῦ πυρός ἐξάπτειν,
 ἢ τό πῦρ τῆς ὕλης ἄνευ
 παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ;
 Πάντοτε τό πῦρ τῆς ὕλης
 δράσσεσθαι ποθεῖ καί θέλει,
 ἀλλ' ἡμῶν ὑπάρχει πάντως

васцелог тела мојег,
 те све помисли и мисли
 што пребивају у дому овом (Мт. 5, 15).
 Но, ако се завист поткраде
 док ова светиљка тако гори,
 или страст злопамћења,
 или љубав према таштини,
 или нека друга жеља
 за ужитком ил' страшћу каквом
 и светиљку ову преврне
 – то ће рећи, решеност душе моје –
 или уље у њој пресуши
 – говорим ти о уљу врлина –
 или њену, пак, кудељу
 – која је, к'о што казах, ум мој
 што у себи божанску има
 светлост, која силно просијава –
 многим мислима лукавим прождре,
 ил' је читаву умочи
 у уље само,
 то ће рећи, у размишљање о
 делању њених врлина,
 тад она одатле у таштину
 пада и ослепљена сасвим бива,
 те због ствари ових
 или ради неких других
 збива се да лампа моја гасне (Мт. 25, 8) –
 та кажи ми, онда, где је огањ овај
 отишао или шта је сад постао?
 Остаје ли у светиљци
 ил' се од светиљке одваја?
 О, незнања! О, лудила!
 Зар је могуће да се светиљка
 без огња овог распламсава
 ил' да огањ без икакве твари
 у светиљци стално пребива?
 Огањ стално жуди и жели
 речену да распаљује твар,
 но, нама припада сасвим

τό προευτρεπίσαι ταύτην
καί παρέξει εὐπροθύμως
ἑαυτοῦς ἡμᾶς ὡς λύχνους
ἐν ἐλαίῳ καί παντοίαις
ἀρεταῖς κεκοσμημένους,
τοῦ νοός δέ θρυαλλίδα
εὐθυβόλως προβαλέσθαι,
ἵνα τῷ πυρί προσψαύση
καί κατά μικρόν ἀνάψη,
οὕτω τε συμπαραμένη
τοῖς αὐτό προσκτησημένοις.
Ἄλλως γάρ – μηδεὶς πλανάσθω –
οὐχ ὁράται, οὐ κρατεῖται,
οὐ συνέχεται κἄν ὄλως.
Ἔστι γάρ, καθάπερ εἶπον,
ἕξω τῶν κτισμάτων πάντων,
γίνεται ληπτόν δ' ἀλήπτως
τῇ ἐνώσει τῇ ἀρρήτῳ
καί περιγραπτόν ὡσαύτως
ἐν ἀπεριγράπτῳ τρόπῳ.
Таυτα δέ μή λόγοις ὄλως
μηδέ ἐπινοίας ζητεῖ,
ἀλλά πῦρ λαβεῖν ἐξαίτει,
ὃ διδάσκει καί δεικνύει
ἐναργῶς τοῖς κεκτημένοις
ταῦτα πάντα καί τά τούτων
μυστικώτερα ἀφράστως.
Μυστικώτερα δέ τούτων
ἄκουσον, εἰ βούλει, τέκνον!
Ἵταν λάμψη καθὼς εἶπον,
καί τό σμῆνος ἐκδιώξη
τῶν παθῶν καί ἐκκαθάρη
σοῦ τόν οἶκον τῆς ψυχῆς σου,
τότε μίγνυται αὐτῇ ἀμίκτως
καί ἐνοῦται ἀπορρήτως,
ἐνουσίως τῇ οὐσίᾳ
ταύτης ὅλον ὅλη πάντως
καί κατά μικρόν λαμπρύνει,
ἐκπυροῖ τε καί φωτίζει

да твар приуготовимо
и да попут каквих лампи
ревностно себе саме
уљем и свим врлинама
другим снабдемо,
и кудељу нашег ума
исправно подесимо
како би ватру захватила
и мало по мало се распалила,
и тако са онима што
огањ овај стекоше преостала.
Јер, иначе (нек' се нико не вара!)
огањ се не види, нит' се захвата,
нит' се уопште икако одржава.
Јер, огањ је, к'о што казах,
изван творевине сваке,
ал' неухватљиво ухватљив
у сједињењу неизрецивом
и исто тако неизображено
изображаван постаје.
Но, немој речима ил' мишљењем
наведено истраживати,
већ се моли огањ овај примити,
што јасно подучава и показује
тајне ове, као и ствари друге,
од пређашњих тајније,
онима што огањ овај имају (Јн. 14, 26)!
Послушај, ако желиш, дете моје,
о тајнама што веће су но ове!
Кад огањ пламти, к'о што рекох,
и ројење поменутих страсти
вани изгони и чистим чини
станиште душе твоје,
тад огањ се с душом несливено слива,
и неизречено сједињава,
и цео се суштином својом у потпуности
са суштином целе душе твоје прожима,
и мало по мало је осветљава,
те распаљује и просветљава,

καί, τό πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω,
 γίνονται εἰς ἓν τά δύο,
 ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ κτίστου
 καί ἐν τῇ ψυχῇ ὁ κτίστης
 μόνος μετὰ μόνης ὄλος,
 ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν
 ἐν τῇ ἑαυτοῦ παλάμῃ.
 Μὴ διστάσης, οὗτος ὄλος
 σὺν Πατρὶ καί τῷ Πνεύματι
 ἐν μιᾷ ψυχῇ χωρεῖται
 καί ψυχὴν ἐντός ἐκείνου
 ὄλην συμπεριλαμβάνει.
 Νόει, βλέπε, σκόπει ταῦτα!
 Τό γάρ ἄστεκτόν σοι εἶπον
 καί ἀπρόσιτον ἀγγέλοις
 φῶς ἐντός ψυχὴν κατέχειν,
 ἐν ψυχῇ οἰκεῖν δέ αὐθις
 καί μὴ φλέγειν ταύτην ὄλως.
 Ἔγνων βάθος μυστηρίου;
 (243) Ὁ μικρός ἐν ὀρωμένοις
 ἄνθρωπος, σκιά καί κόνις,
 ἔχει τόν Θεόν ἐν μέσῳ
 ὄλον, οὗ ἐν τῷ δακτύλῳ
 ἀποκρέματα ἢ κτίσις,
 καί τό εἶναι πᾶς τις ἔχει
 καί τό ζῆν καί τό κινεῖσθαι,
 νοῦς ἅπας, ψυχὴ καί λόγος
 λογικῶν ἔχει ἐκ τούτου,
 ἀλλά καί ἀλόγων πνεῦμα
 καί πάντων ὡσαύτως ζῶων,
 νοερῶν καί αἰσθητῶν τε,
 τό εἶναι ἐντεῦθεν ἔχει
 Τοῦτον ἔχων, ὅστις ἔξει,
 καί ἐντός αὐτοῦ βασιτάζων
 καί ὀρῶν αὐτοῦ τό κάλλος,
 πῶς ὑποίσει πόθου φλόγα,
 πῶς ἐνέγκη πῦρ ἀγάπης,
 πῶς θερμόν οὐκ ἀποστάξει
 δάκρυον ἐκ τῆς καρδίας,

и тада (рећи не знам како!)
 из двоје једно бива:
 душа је са Творцем
 и Творац је у души,
 сасвим сам с њом сасма самом,
 Онај што свеколику твар
 држи на длану руке своје.
 Не варај се, јер то је Онај
 што са Оцем и са Духом
 цео пребива у једној души
 и у себи душу
 целу обуима ову.
 Промисли, гледај и сагледавај ово!
 Јер, рекох ти да несношљива и
 неприступна, чак и анђелима јесте
 ова светлост што душу у себи има
 и умах у самој души пребива,
 но, ипак је сасвим не сагорева.
 Спозна ли дубину тајне?
 Мален међ' стварима видљивим
 човек стоји попут сенке и праха,
 но, целог Бога у себи има,
 Оног што у прсту своме
 читава творевину држи,
 и од ког свеколика твар
 и сваки ум, душа и разум,
 међ' бићима словесним,
 живот свој и кретање стичу,
 но, од ког и бесловесна бића
 дах и свеколики живот свој
 умствени и чулни подједнако
 у Њему самом имају (Дап. 17, 28).
 Онај што има и што ће имати Њега,
 и који га носи у себи самом (Лк. 11, 27),
 и Његову сагледава красоту –
 како ће пламен жудње поднети,
 како ће огањ љубави издржати?
 Како да вреле не излије
 сузе из срца свога?

πὼς τὰ θαύματα ἐξείπει,
πὼς δέ ταῦτα ἀριθμήσει,
ἄπερ ἐν αὐτῷ τελοῦνται;
Πὼς καί σιωπήσει ὅλως
βιαζόμενος τοῦ λέγειν;
Βλέπει γάρ αὐτόν ἐν ἄδι,
τοῦ φωτός τῇ λάμπει λέγω·
οὐδεῖς γάρ ἄλλως ἑαυτόν
τῶν ἐκεῖ καθεζομένων
πρό τοῦ λαμψαί φῶς τό θεῖον
ἑαυτόν ἐπιγινώσκει,
ἀλλ' εἰσὶν ἐν ἀγνωσίᾳ
τοῦ ἐν ᾧ κρατοῦνται ζόφου
καί φθορᾶς καί τοῦ θανάτου.
Ὅμως βλέπει, ἔνθα λάμπει,
ἢ ψυχὴ ἐκεῖνη λέγω,
καί νοεῖ, ὅτι ἐν σκότει
ὅλη ἦν τῷ δεινοτάτῳ
καί φρουρᾷ ἀσφαλεστάτῃ
βαθυτάτης ἀγνωσίας.
Τότε βλέπει, ἔνθα κείται,
ἔνθα ἔστι καθειργμένη,
ὅλον βόρβορον τόν τόπον,
ἀκαθάρτων ἰοβόλων
ἐρπετῶν μεμεστωμένον,
ἑαυτήν δέ δεδεμένην
καί δεσμοῖς κατεσφιγμένην
χεῖρας ἅμα τε καί πόδας
καί αὐχμῶσαν καί ῥυπῶσαν,
τετραυματισμένην ἅμα
δήγμασι τῶν ἐρπετῶν
καί τὰς σάρκας οἰδαινούσας
ἑαυτῆς φέρουσαν ἅμα
μετά πλήθους γε σκολήκων.
Таῦτα βλέπων πὼς οὐ φρίξει,
πὼς οὐ κλαύσει, πὼς οὐ κράξει
καί θερμῶς μετανοήσει
καί αἰτήσεται ῥυσθῆναι
τῶν δεσμῶν τῶν δεινοτάτων;

Како да изрекне ова чудеса,
како да изброји ствари ове
што у њему се збивају?
Но, како да умукне сасвим
кад присиљен је да збори?
Јер, наспрам светлости светиљке,
кажем, он себе у паклу види (Лк. 16, 23),
пошто нико од оних
што у аду чаме,
а не у блиставој светлости божанској,
не познају себе саме,
већ пребивају у непознању
мрака што их надвладава,
те њихове смрти и распадања.
Ипак, кажем да душа ова
види светлост што сија изнутра
и схвата да потпуно у тами
пребиваше најстрашнијој,
и у непробојној тамници
најдубљег непознања.
Тад душа види где лежи
и где пребива затворена,
на месту пуном блата,
месту испуњеном нечистим
и отровним гмизавцима,
и себе саму привезану
и утамничену ланцима (Мт. 22, 13),
како на рукама, тако и ногама,
види себе бедну и упрљану,
те истовремено рањену
многим уједима гмизаваца,
па њена плот брекће властита
и умах сасвим прекривана
гомилом црва бива.
Како да не задрхти гледајући ово?
Како да не плаче, како да не закука,
и жарко се не покаје,
и не тражи да буде одрешена
од најужаснијих ових окова?!

Ὅντως πᾶς ὁ ταῦτα βλέπων
καί στενάξει καί θρηνήσει
καί συνέπεσθαι θελήσει
τῷ τό φῶς ἐκλάμπαντι Χριστῷ.
Таῦτα οὖν ποιῶν, ὡς εἶπον,
καί τῷ λάμπαντι προσπίπτων
Θέα μοι καλῶς ἄ λέξω! –
ἄπτεται χερσίν ὁ λάμπας
τῶν δεσμῶν μου καί τραυμάτων.
ἐνθα δέ ἡ χεῖρ προσψάσσει
ἢ δακτύλῳ προσεγγίσει,
λύονται δεσμά εὐθέως,
σκώληκες ἀπονεκροῦνται,
πίπτουσι τά τραύματα δέ,
συνεκίπτει τούτοις ῥύπος
καί κηλὶς μικρά σαρκός μου,
γίνεται συνούλωσις τε
ἀθρόως ἐπὶ τοσοῦτον,
ὡς οὐλὴν μή καθορᾶσθαι
ὅλως ἐν ἐκείνῳ τόπῳ,
ἀπαστράπτοντα δέ μᾶλλον
ὅμοιον χειρός τῆς θείας
ἀπεργάζεται τόν τόπον.
Θαῦμα ξένον γε, ἡ σάρξ μου,
τῆς ψυχῆς λέγω οὐσίαν,
ναί δή, καί τοῦ σώματός μου,
δόξης θείας μετασχόντα
αἴγλην ἀπαστράπτει θείαν.
Καθωρῶν τοῦτο ἐν μέρει
τελεσθέν τοῦ σώματός μου,
πῶς τό ὄλον οὐ ποθήσω
σῶμά μου καί ἰκετεῦσω
τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι
καί ὑγείας, οἷας εἶπον,
δόξης τε τυχεῖν ὡσαύτως;
Ὅμως οὕτως μου ποιοῦντος,
μᾶλλον δέ καί θερμότερος,
καί μου καταπληττομένου

Због тога би свако уздисао и
гледајући ствари ове нарицао,
те да иде за Христом пожелео,
који светлост распламсава ову.
Када, дакле, чиним ово, к'о што казах,
и поклањам се пред Дародавцем светла
(пази добро на оно што ћу ти рећи!),
тада Онај што ме просветљује, рукама
својим ланце и ране моје додирује.
И где год дирне Његова рука,
ил' се Његов приближи прст,
ту одмах ланци се отпуштају,
црви се усмрћују,
ране се исцељују,
а с њима нестају нечистота
и оскврњеност плоти моје;
дакле, оне се умањују и исцељење
умах збива се по телу читаву,
те нико не види ожиљак никакав
ни на једном од удова телесних;
штавише, просветљује рану сваку
и чини да пододна постане
Његовој божанској руци.
Доиста чудо необично: што плот моја
– то јест, суштина моје душе,
ох, да, и тела мога исто тако –
удела има у слави божанској
и божанском просијава лучом (1. Пт. 5, 1)!
Кад гледам да ово збива се
у удовима тела мога,
како да не желим, како да не вапим
да свеколико тело моје
избављено буде од зала многих,
те исцељење ово и славу ову,
о којима зборих, себи не стекне?!
Док чинио сам тако
уз све већу ревност
и задивљенији постајао

ἀναλόγως τῶν θαυμάτων,
χεῖρα τὴν αὐτοῦ Δεσπότης,
ὁ καλός, μετακινήσας
τά λοιπά τοῦ σώματός μου
περιέρχεται, καί βλέπω
ταῦτα, ὧ πρόεφην τρόπῳ,
καθαίρομενα καί δόξαν
ἐνδύόμενα τὴν θείαν.
Καθαρθέντος οὖν αὐτίκα
καί δεσμῶν ἀπαλλαγέντος,
δίδωσί μοι χεῖρα θείαν,
ἀνιστᾷ με τοῦ βορβόρου,
ὅλος περιπλέκεται με,
ἐπιπίπτει τῷ τραχήλῳ
Οἴμοι, πῶς ὑποίσω ταῦτα;
καί καταφιλεῖ συχνῶς με.
Ἐκλυθέντα δέ με ὅλον
καί ἰσχύν ἀποβαλόντα
Φεῦ μοι, πῶς χαράξω ταῦτα;
αἶρει με ἐπὶ τῶν ὤμων
ὦ ἀγάπη, ὦ χρηστότης! –
καί ἐξάγει με τοῦ ἄδου,
τοῦ τε χώρου καί τοῦ ζόφου
καί εἰσάγει με εἰς ἄλλον
εἴτε κόσμον ἢ ἀέρα,
ὅλως ἐξειπεῖν οὐκ ἔχω.
Τοῦτο οἶδα, ὅτι φῶς με
καί βαστάζει καί συνέχει
καί πρὸς φῶς εἰσάγει μέγα,
οὗ τό μέγα θεῖον θαῦμα
οὐδέ ἄγγελοι ἐκφράσαι
ἢ εἰπεῖν ἐξισχύσουσιν ἀλλήλοις
κἂν ὅλως, ὡς γε δοκῶ.
Γενομένῳ μοι δ' ἐκέισε
ἄλλα μοι δεικνύει πάλιν,
τά ἐν τῷ φωτί, σοί λέγω,
μᾶλλον τά ἐκ τοῦ φωτός δέ,
τὴν ἀνάπλασιν τὴν ξένην

у мери речених чудеса,
сам Владика добри
руку своју промени
и остатак тела мог загрли,
и видех, к'о што напред казах,
читаво тело моје
очишћено и у славу
божанску оденуто.
Након што постах, дакле, очишћен
и ланаца намах ослобођен,
Он дарова ми руку своју божанску
и из блата оног ме подиже,
и целог ме чврсто пригрли,
и о мој врат се обеси (Лк. 15, 20),
(ајме мени, како ћу то поднети?!)
и пољупцима ме многим обасу.
И кад се цело онесвестих
и снагу своју кад изгубих
(авај мени, како ћу то описати?!),
Он ме на своја рамена метну (Лк. 15, 5–6)
(о љубави, о доброте!)
и из пакла мене изведе (Пс. 29, 4),
из места тога и из таме те,
и на друго ме место одведе,
дал' до света, ил' до небеса,
то доиста казати не умем.
Једно знам: да светлост ова
занесе и држаше мене,
и до големог светла одведе ме,
до великог божанског чуда,
које ни анђели изрећи не могу,
нит'о њему међу собом зборити,
чини ми се, не могу баш нимало.
И кад тамо доспех, послушај ме,
Он ми показа многе ствари ине,
што налазе се у светлу овом,
боље рећи, што из светла произлазе.
И сагледавању необичног

δίδωσι κατανοεῖν μοι,
 ἦν αὐτός ἀνέπλασέ με
 καί φθορᾶς ἀπήλλαξέ με
 καί θανάτου ἐν αἰσθήσει
 ὅλον ἠλευθέρωσέ με
 καί ζωὴν ἀθάνατόν μοι
 ἔδωρήσατο καί κόσμου
 τοῦ φθαρτοῦ καί τῶν τοῦ κόσμου
 πάντων ἀπεχώρισέ με
 καί στολήν ἐνέδυσέ με
 αὔλον φωτεινῆς τε,
 ὑποδήματα ὡσαύτως
 καί δακτύλιον καί στέφος
 ἄφθαρτα αἰδία τε,
 ἅπαντα ξένα τῶν ὧδε.
 Ἐποίησέ με ἀναφή,
 ἀψηλάφητον, ὡ θαῦμα,
 καί ἀόρατον ὁμοίως,
 συνημμένον ἀόρατοίς.
 Οὕτως οὖν με καί τοιοῦτον
 ἐργασάμενος ὁ κτίστης
 ἐν σκηνῇ εἰσήγαγέ με
 αἰσθητῇ, σωματικῇ γε
 καί ἐνέκλεισεν ἐν ταύτῃ
 καί κατησφαλίσατό με,
 καί καταγαγὼν δ' ἐν κόσμῳ
 αἰσθητῶ καί ὁρατῶ τε
 πάλιν ἔθετο βιοῦν με
 καί συνεῖναι τοῖς ἐν σκότει
 τόν ἀπαλλαγέντα σκότους,
 καί καθεῖρχθαι μετ' ἐκείνων,
 τῶν ἐν τῷ βορβόρῳ λέγω·
 μᾶλλον δέ διδάσκειν τούτοις,
 εἰς ἐπίγνωσίν τε ἄγειν,
 ὧν περικεῖνται τραυμάτων
 καί ὧν δεσμῶν κατέχονται.
 Ἐντειλάμενος ἀπῆλθεν.

пресаздања мене је предао,
 којим Он сам ме је пресаздао,
 и пропадања ме ослободио,
 и умирања у чулима мојим
 целог мене избавио,
 и бесмртни ми живот даровао,
 и од света пропадљивог
 и свих ствари у свету одрешо,
 и у нетварну и сјајну хаљину
 мене је изнова обукао,
 и обућу нову,
 и прстен, и круну,
 непропадљиву и непролазну,
 те страну свим стварима
 овоземаљским мени даривао.
 Нетварним ме је начинио
 и неопипљивим – о, чуда! –
 и невидљивим исто тако,
 са стварима невидљивим сједињеног!
 И након што ме је таквим, дакле,
 Творац мој начинио,
 Он ме је телесној и чулној
 скинији привео (2. Кор. 5, 4),
 и унутар ње ме замандалио,
 и исто тако посве закључао,
 и у чувствени и видљиви свет
 мене је доле отпослао,
 и од тога да морам живети и пребивати
 с онима што у тами бораве одучио
 – иако бејах од таме ослобођен –
 и да с њима морам бити закључан,
 кажем, с онима што у блату јесу,
 штавише, да подучавати их морам
 и водити их спознању
 рана што су их их препокриле
 и окова што су душе заробиле –
 и заповедивши ми ово, Он отиде.

Ἐγκαταλειφθεῖς οὖν μόνος,
ἐν τῷ πρῶν σκοτεῖ λέγω,
οὐκ ἠρκέσθην, οἷσπερ εἶπον
ὅτι ἐσωρήσατό μοι,
ἀγαθοῖς ἀνεκλαλήτοις
ὄλον με ἀνακαινίσας,
ὄλον με ἀθανάτισας
ὄλον με θεοποιήσας
καί Χριστόν ἀποτελέσας.
Ἄλλ' ἡ στέρησις ἐκείνου
λήθην πάντων ἐνεποιεῖ
τῶν καλῶν, ἧν εἶπον, τούτων,
καί ἐδόκουν ἐστερηῆσθαι.
Διά τοῦτο ὡς τοῖς πρῶν
ἐμπαγεῖς κακοῖς ἠχθόμεν
καί καθήμενος ἐν μέσῳ
τῆς σκηνῆς, ὡσπερ ἐν θήβῃ
ἢ ἐν πίθῳ κεκλεισμένος,
ἔκλαιον, ἐθρήνουν σφόδρα
ἔξωθεν ὅλως μὴ βλέπων.
Ἐξεζήτουν γάρ ἐκεῖνον,
ἐκεῖνον ὄνπερ ἐπόθουν,
οὐ ἠράσθην, οὐ τῷ κάλλει
ὠραιότητος ἐτρώθην,
ἐφλεγόμεν, ἐκαιόμεν,
ὄλος ἐνεपुरιζόμεν.
Οὕτως οὖν διάγοντά με,
οὕτω καί δακρύνοντά με,
ἐκτηκόμενον τε ἅμα
καί δεινῶς με μαστιζόμενον
καί βοῶντα κατωδύνως,
τῆς κραυγῆς μου ἐπακούσας,
ἀπό ἀνεικάστου ὕψους
διακύψας καί ιδῶν με
κατηλέησε καί αὐθις
κατιδεῖν ἠξίωσέ με

И тако оставши сасвим напуштен
– хоћу рећи, у пређашњој тами –
не бих засићен стварима за које
рекох да Он мени дариваше,
тим добрима неизрецивим:
да ме је целог препородио,
да ме је целог обесмртио,
да ме је целог обоготворио
и у Христа преобразио.
Јер, Његово одсуство учини
да сасвим заборавим
сва та добра о којима зборих
и којих сам, чини ми се, лишен.
И к'о да бих старим пороцима запречен,
због свега овог бејах страшно намучен.
И пребивајући усред
скиније своје, к'о у корпи
ил' каквом ћупу затворен,
ја плаках и уздихах силно,
нимало не гледајући вани.
Јер, тражих Њега,
Оног за ким жудех (Пнп. 3, 1),
за ким малаксавах и чија ме
младалачка рањаваше красота (Пнп. 5, 8).
Бејах распаљен и распламсан,
те распомамљен сасвим.
И тако, дакле, живљах,
и тако нарицах,
и умах се растапах,
и дивље се шибах,
и од бола јауках;
Он тад зачу лелек мој
и са непојамних висина
провири и погледа ме (Пс. 101, 20),
и сажали се и изнова ме
удостоји да сагледавам

τὸν ἀόρατον τοῖς πᾶσιν,
 ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ.
 Ὅν ἰδὼν ἐξεθαμβήθη
 ἐν οἰκίᾳ καθειργμένος
 καὶ ἐν πίθῳ κεκλεισμένος
 καὶ τοῦ σκότους ὢν ἐν μέσῳ,
 οὐρανοῦ καὶ γῆς σοι λέγω.
 Αἰσθητῶς καλῶ γάρ σκότος,
 ἐπεὶ ἅπαντας ἀνθρώπους
 καὶ τὰς τούτων διανοίας
 αἰσθητοῖς συγκεκραμένας
 ἐν τούτοις ὄντας ταῦτα
 συγκαλύπτουσι βαρέως.
 Ὅμως ὢν ἐν τούτοις εἶδον
 τὸν προόντα, καθὼς εἶπον
 καὶ νῦν ὄντα πάντων ἕξω νοερῶς,
 καὶ ἐθαύμασα, ἐξέστην,
 ἐφοβήθη καὶ ἐχάρην.
 Καὶ κατανοῶν τό θαῦμα,
 πῶς τὸν ἕξω πάντων ὄντα
 ἔνδον ὢν ἐγὼ τῶν πάντων
 βλέπω μόνος βλέποντά με,
 μὴ γινώσκων, ποῦ ὑπάρχει,
 πόσος ἔστι, ποταπός δέ
 ἢ ὁποῖος, ὃν καὶ βλέπω,
 ἢ πῶς βλέπω ἢ τί βλέπω·
 ὅμως βλέπων ἄπερ εἶδον,
 καὶ θρηνηῶν, ὅτι μὴ γνῶναι
 δύναμαι τὸν τρόπον τοῦτον
 μηδέ ὅλως ἐννοῆσαι
 ἢ ποσῶς κατανοῆσαι,
 πῶς, ὃν βλέπω, πῶς με βλέπει,
 εἶδον πάλιν τοῦτον ἔνδον
 τῆς οἰκίας καὶ τοῦ πίθου
 ὅλον αἴφνης γεγονότα,
 ἐνωθέντα τε ἀφράστως,
 ἀπορρήτως συναφθέντα

оно што невидљиво свима јесте,
 колико је то смртнику могуће.
 Гледајући Њега бих зачућен,
 у сопственоме дому седећи
 затворен к'о у каквој бачви
 и у средишту таме, кажем ти,
 к'о између неба и земље.
 Чулном тамоm је зовем,
 јер она тешко препокрива
 све смртнике,
 што пребивају у њој,
 те помрачује њихове умове,
 с чулним стварима помешане.
 Налазећи се у стварима реченим,
 ја угледах Препостојећег, к'о што казах,
 Оног што сад умствено пребива изван свега,
 и бејаш задивљен, бејаш занесен,
 бејаш устрашен и развеселен.
 И разумех чудо ово, те схватих
 како Он изван свега постојећег бива,
 док ја унутар свега створеног пребивам,
 и осамљен гледам Њега, који мене гледа,
 и не познајем где Он бивствује,
 нит' колики је, нит' одакле је,
 нит' какав је, нит' кога назирем,
 нит' како видим, нит' шта гледам.
 Но, гледајући оно што видех
 и јадикујући што немам снаге
 за познање ово,
 нит' га сасвим разумети могу,
 нит' барем мало размотрити
 како гледам Оног што мене гледа,
 опет видех Њега унутар дома мог
 и унутар земљаног ми ћупа
 Он изненада читав постаде
 неизрециво са мноm сједињен,
 неисказиво мени присаједињен,

καί μιγέντα μοι ἀμίκτως
ὡς τό πῦρ αὐτῷ σιδήρῳ
καί τό φῶς γε τῷ ὑέλῳ,
καί ἐποίησεν ὡς πῦρ με
καί ὡς φῶς ἀπέδειξέ με,
καί ἐκεῖνο ἐγενόμην,
ὅπερ ἔβλεπον πρό τούτου
καί μακρόθεν ἐθεώρουν,
καί οὐκ οἶδα, πῶς σοι φράσω
τό παράδοξον τοῦ τρόπου·
οὐ γάρ ἠδυνήθην γνῶναι,
οὐδέ νῦν γινώσκω πάντως,
πῶς εἰσῆλθε, πῶς ἠνώθη.
Ἐνωθεῖς δέ, πῶς σοι εἶπω
τίς ἐστιν ὁ ἐνωθεῖς μοι,
τίни δέ καγῶ ἠνώθη;
Φρίττω καί φοβοῦμαι μήπως,
ἐάν εἶπω, ἀπιστήσας
περιπέσης βλασφημία
ἐξ ἀγνοίας καί ψυχῆν σου
ἀπολέσης, ἀδελφέ μου.
Ὅμως ἐν ἐγῶ κάκεῖνος,
ᾧ ἠνώθη, γεγονότες,
τίνα ἐμαυτόν καλέσω;
Ὁ Θεός διπλοῦς τήν φύσιν,
τήν ὑπόστασιν εἰς ὧν,
διπλοῦν με εἰργάσατο.
Ἐργασάμενος διπλοῦν δέ
διπλᾶ καί ὀνόματα,
ὡς ὀρᾶς, παρέσχε μοι.
Βλέπε τήν διαίρεσιν!
Ἄνθρωπος εἰμι τῆ φύσει,
Θεός δέ τῆ χάριτι.
Ὅρα ποῖαν χάριν λέγω
ἔνωσιν τήν μετ' ἐκείνου
αἰσθητῶς καί νοερώς τε,
οὐσιωδῶς καί πνευματικῶς τε!

и несливено са мноm сливен,
к'о што се ватра с гвожђем
или, пак, светлост са стаклом слива.
И учини ме попут огња,
и начини ме попут светлости,
и ја постадох сама она ствар
коју ономад угледах
и из далека сагледавах.
И не знам исказати
парадокс начина ти овог!
Јер, спознати нисам могао,
нит' сад посве спознати могу,
како уђе, како присаједини се Он.
А овај сједињени – како да кажем ти
ко је Он што се са мноm сједини
и са којим се ја сам сјединих?!
Дрхтим и страхујем, ако бих казао,
да би ти у ово посумњао
и у богохуљење из незнања свог
тад запао и душу, брате мој,
сасвим на крају своју разорио.
Но, ја и Онај с којим се сјединих
једно постадосмо –
та како онда себе да назовем?
Бог, што двоструке је природе
и ипостаси једне,
учини ме двоструким;
и двоструким ме учинивши,
двоструко име дарова мени,
к'о што сам можеш видети.
Пази на разлику ову!
Људско биће сам по природи
и бог по благодати.
Погледај о каквој благодати зборим,
о сједињењу с Њим,
умах чулном и умственом,
умах суштаственом и духовном!

Ἀλλά τὴν μὲν νοεράν ἐξεῖπον
ἔνωσίν σοι διαφόρως
καί ποικίλως, αἰσθητὴν δέ
τὴν τῶν μυστηρίων λέγω.
Καθαρθεὶς γάρ μετανοῖα
καὶ τοῖς τῶν δακρῦν ῥέιθροις,
σώματος τεθεωμένου
ὡς Θεοῦ μεταλαμβάνων
Θεὸς κἀγὼ γίνομαι
τῇ ἐνώσει τῇ ἀφράστῳ.
Ὅρα τὸ μυστήριον!
Ἦ ψυχὴ οὖν καὶ τὸ σῶμα,
ἵνα ταῦτα πάλιν εἶπω
ἐκ πολλῆς περιχαρείας,
ἐν ἐν οὐσίαις ταῖς δυσὶ
ταῦτα οὖν τὰ ἐν δύο
τοῦ Χριστοῦ μεταλαμβάνοντα
καὶ τοῦ αἵματος πίνοντα
ἀμφοτέραις ταῖς οὐσίαις
καὶ ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως
ἐνωθέντα τοῦ Θεοῦ μου
γίνονται Θεὸς μεθέξει,
ὁμωνύμως τε καλοῦνται
τῷ ὀνόματι ἐκείνου,
οὐ οὐσιωδῶς μετέσχον.
Λέγεται οὖν πῦρ ὁ ἄνθραξ
καὶ ὁ σίδηρος ὁ μέλας
πυρρῶς ὡς πῦρ ὁράται.
Εἰ τοιοῦτος οὖν ὁράται,
καὶ τοιοῦτος ἄν κληθεῖ·
πῦρ ὁράται, πῦρ κληθεῖ.
Εἰ μὴ σεαυτὸν τοιοῦτον
ἔγνωσ, τοῖς περὶ τοιούτων
μὴ ἀπίσται λέγουσί σοι,
ἀλλὰ ζήτησον ἐξ ὅλης
τῆς καρδίας σου καὶ λήψη
μαργαρίτην ἢ σταγόνα

Умствено сједињење изразих ти
на различите и многоструке начине,
но, кажем да чулно сједињење
припада тајновитом начину.
Јер, очистивши се преумљењем
и многим потоцима суза,
причесник поставши обоженог
тела, к'о сами Бог,
у неисказивом сједињењу овом
ја сам бог постадох.
Погледај тајну ову!
И тако душа и тело
– да опет искажемо ово
из големе радости своје –
једно у две суштине посташе.
Они су, дакле, једно и двоје,
причешћујући се Христом
и крв пијући Његову,
са ове две суштине
и исто тако две природе
Бога мог сједињени.
Они постају бог учешћем у Богу
и Његовим именом названи бивају,
истим именом Онога
чије су суштине причесници постали.
Кажу, наиме, да ђумур је огањ
и гвожђе да тамно јесте,
те да разгоревано к'о огањ изгледа.
Ако, дакле, изгледа тако,
онда се тако и именовати може:
изгледом огањ, огњем се и назива.
Ако себе спознао ниси – на
речени начин – не сумњај у оне
што ти говоре о стварима овим,
него тражи срцем свеколиким
својим и тад примићеш
бисер или капљицу (Мт. 13, 45),

ἢ σινάπεως ὡς κόκκον,
ὡς σπινθήρα θεῖον σπόρον.
Πῶς ζητήσεις, ὅ σοι λέγω;
Ἄκουσον, σπουδῆ τε πρᾶξον,
καί εὐρήσεις ἐν συντόμῳ·
λάβε μοι σαφῆ εἰκόνα,
τὴν τοῦ λίθου καὶ σιδήρου·
ἔνεστι καὶ γὰρ ἐν τούτοις
τοῦ πυρός ἢ φύσις πάντως,
οὐχ ὁράται δέ κἀν ὅλως.
Συγκρουόμενα δέ ὁμως
συνεχῶς πυρός σπινθήρας
ἀποπέμπουσι καὶ πᾶσι
καθορῶνται μὲν ἐν πρώτοις,
οὐκ ἀνάπτονται δέ ὁμως,
εἰ μὴ δράζωνται καὶ ὕλης.
Ταύτη δ' ἐνωθεὶς ἐκ τούτων
εἷς σπινθήρ μικρός εἰς ἅπαν
ἐξανάπτει κατ' ὀλίγον
καὶ εἰς ὕψος αἶρει φλόγοα
καὶ φωτίζει τὴν οἰκίαν
καὶ τό σκότος ἐκδιώκει
καὶ ποιεῖ τοῦ βλέπειν πάντας,
τούς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὄντας.
Εἶδες θαῦμα; Λέγε οὖν μοι·
Πρό τοῦ συνεχῶς κρουσθῆναι
πῶς ἐκπέμπουσι σπινθήρας;
Ἄνευ δέ σπινθήρος ὕλη
αὐτομάτως πῶς ἀνάψει;
Πρὶν ἀνάψει,
πῶς φωτίσει,
πῶς τό σκότος ἐκδιώξει,
πῶς τοῦ βλέπειν σοι παράσχει;
Οὐδαμῶς, μοί πάντως εἶπης,
δυνατόν ποτε γενέσθαι.
Οὕτως οὖν καὶ σύ ποιῆσαι
προθυμήθητι καὶ λήψης

или попут зрна горушичиног (Мт. 13, 31)
семе што је налик искри божанској (Лк. 8, 5).
Како ћеш потражити оно што ти говорим?
Слушај и ревносно делај,
те ћеш убрзо наћи речено!
Прими од мене ову слику јасну,
слику камена и гвожђа,
јер доиста у њима двома
има природе огња,
иако се не види уопште.
Но, ако се једно о друго тару
непрестано, тад распирују
искре огњене и сви их људи
одмах непосредно виде,
иако ватру не распаљују
све док се огрева не дотакну.
Но, кад се из њих искрица једна
с огревом сједини, мало по мало
читав огрев тад ватром пали
и пламен се диже у висину,
и осветљава кућу,
и изгони таму,
и свима који су у кући
поглед отвара очињи (Мт. 5, 15).
Виде ли чудо ово?! Кажу, дакле, мени:
Пре но што се тару непрекидно,
како могу искре разгорети?
И како се без искри може
огрев запалити сам од себе?
Пре но што се распали,
како ће успети да осветли,
како ће таму прогнати,
како ће вид теби пружити?
„Никако“, свакако ћеш ми рећи,
„ово не може никада бити!“
Стога и ти, дакле, буди спреман
да исто чиниш и тад примићеш

Τί σοι λέγω, ὅτι λήψη;
θείας φύσεως σπινθήρα,
ὄν ὡμοίωσεν ὁ κτίστης
πολυτίμῳ μαργαρίτῃ
καί σινάπεως τῷ κόκκῳ.
Τί ποιῆσαι δέ σοι λέγω;
Ἄκουσον ἐμπόνως, τέκνον·
ἔστω σοι ψυχὴ καὶ σῶμα
ἀντί λίθου καὶ σιδήρου,
ὁ δέ νοῦς ὡς αὐτοκράτωρ
τῶν παθῶν ἀδολεσχείτω
πράξεις ταῖς ἐναρέτοις
καὶ ἐννοίαις θεαρέστοις
καὶ ὡς λίθον μὲν τό σῶμα,
ὡς δέ σίδηρον τὴν ψυχὴν
χερσὶ νοηταῖς κρατήσας
ἐλκύνετω καὶ ἀγέτω
πρὸς τὰς πράξεις μετὰ βίας·
βιαστή καὶ γὰρ ὑπάρχει
οὐρανῶν ἢ βασιλεία.
Ποίας πράξεις δέ σοι λέγω;
Ἄγρυπνίαν καὶ νηστείαν,
θερμὴν τε μετάνοιαν,
δακρύων ὄμβρους καὶ πένθος,
ἄπαυστον θανάτου μνήμην,
ἀδιάλειπτον εὐχὴν τε
καὶ ὑπομονὴν πάντοίῳ
πειρασμῶν ἐπερχομένων·
πρὸ τούτων πάντων σιωπὴν
καὶ ταπείνωσιν βαθεῖαν
καὶ ὑπακοὴν τελείαν
καὶ θελήματος ἐκκοπὴν.
Τούτοις οὖν καὶ τοῖς τοιούτοις
ἡ ψυχὴ ἀδολεσχοῦσα

(шта ти кажем да ћеш примити?)
искру природе божанске,
што ју је Творац упоредио
с бисером многоценим
и зрном горушичиним.
И шта ти кажем да учиниш?
Слушај пажљиво, дете моје!
Нека душа твоја и тело твоје
место камена и гвожђа заузму,
но, нека ум твој – к'о самодржац
твојих страсти – промишља
о врлинским делањима
и богоугодним помислима.
И грабећи тело попут камена
и душу попут гвожђа
својим умственим рукама,
нек' Он их на силу зближи
и приведе овим делањима.
Јер, царство небеско
на силу се задобија (Мт. 11, 12).
О каквим ти делањима говорим?
О бдењу и пошћењу,
о жарком преумљењу,
о проливањима суза и жаловању,
о сталном на смрт сећању,
о непрестаном мољењу,
о сваке врсте подношењу
искушења што на те наваљују,
и изнад свега о тишини
и дубоком смирењу,
и савршеном послушању,
и властите воље одсецању.
Непрестано пригрљујући
ове и њима сличне врлине,

καί αἰεὶ συνεχομένη
λαμπηδόνας μὲν ἐν πρώτοις
δέχεσθαι ποιεῖ τὸν νοῦν σου,
ἀλλὰ σβέννυται συντόμως,
ὅτι οὐπω ἐλεπτύνθη,
ἵνα καὶ συντόμως ἄψη.
Ὅτε δὲ καὶ τῆς καρδίας
ἄψεται βολίς ἡ θεία,
τότε καὶ αὐτὴν φωτίζει
καὶ τὸν νοῦν ἀποκαθαίρει
καὶ εἰς ὕψος τοῦτον αἶρει
καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνάγει
καὶ ἐνοῖ φωτὶ τῷ θείῳ.
Ἄ σοι εἶπον, πρὶν ποιήσης,
πῶς, εἰπέ μοι, καθαρθήση;
Πρὸ τοῦ καθαρθῆναι δέ σε,
πῶς ὁ νοῦς σου λαμπηδόνας
ὑποδέξεται τὰς θείας;
Πῶς δέ, λέγε μοι, καὶ πόθεν
ἄλλοθεν τῇ σῇ καρδίᾳ
ἐμπεσόν τό πῦρ τό θεῖον
ἀναφθήσεται καὶ ταύτην
ἐξανάψει καὶ πυρώσει
καὶ ἐνώσει καὶ συνάψει
καὶ ἀχώριστον ποιήσει
τό κτιστόν μετὰ τοῦ κτίστου;
Οὐδαμῶς ποτέ, μοί φήσεις,
τοῦτο δυνατόν ὑπάρξειν
(οὐδενὶ τῶν γεννηθέντων
ἢ γεννήσεσθαι μελλόντων.
Τὰ δ' ἐντεῦθεν μὴ ἐρώτα!
Εἰ ἐνωθῆς γάρ τῷ φωτί,
πάντα σοι αὐτό διδάξει
καὶ ἀποκαλύψει πάντα
καὶ καθυποδείξει, ὅσα

промишљена душа
твој ум способним чини
да просветљења прими.
Но, речено убрзо ишчезава
пошто ум јоште прочишћен није
да би умах распламсати се могао.
Ипак, кад блесак божански
бића твог распламса средиште,
тад и срце твоје просветљује,
и ум твој очишћује,
и узноси га у висине,
и према небесима га води,
и с божанском светлошћу сједињује.
Ах, како ћеш, реци ми, очишћен бити
пре но што учиниш оно што ти казах?
Пре но што очишћен постанеш,
како ће ум твој просветљења
божанска примити?
Како ће, кажи ми, и из којих
извора других срце твоје
божански огањ у се примити,
како ће огањ њега запалити,
распламсати и разгорети,
сјединити и присајединити,
те створење од Створитеља
неодвојивим учинити (Лк. 12, 49)?
„Никада, никада“, одговараш ми,
„ово неће бити могуће,
нит' онима што су рођени,
нит' што ће тек рођени бити.“
Немој ме, онда, више о томе питати!
Јер, да си са светлошћу сједињен,
Светлост сама би те свему научила (Јн. 14, 26),
и све би теби самом открила,
и летимични поглед би ти даровала,

καὶ συμφέρεи τοῦ μαθεῖν σε.
Ἄλλως γάρ ἀδύνατόν σε
τά ἐκεῖσε μαθεῖν λόγῳ·

τῷ Κυρίῳ ἡμῶν δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων·

ἀμήν.

онолико колико спознати можеш.
Јер, немогуће је речима ил' другим
средствима научити ствари
изречене.

Господу нека је слава у векове!

Амин.

*Превод са старословенског:
Лазар Нешић*

Примљено: 29. 8. 2017.
Одобрено: 4. 9. 2017.